

Benicsák Péter

Katonai magánvállalatok áttekintése

Az 1949-es genfi konvenció (GCIII) nem különbözteti meg a védelmi ipari szerződött felet a privát katonai magánvállalattól, hanem egyszerűen ellátóként definálja mindkettőt. Ha egy ellátónak érvényes személyigazolványa van a fegyveres erőtől, amellyel szerződésben áll, akkor elfogása esetén hadifogolynak tekinthető. Amennyiben a szerződött fél harci cselekményt hajt végre, zsoldosnak tekintendő az 1977-es 1-es protokoll alapján. Ha egy elfogott szerződött fél zsoldosnak tekinthető, akkor illegális harcos és elvezíti a jogát a hadifogoly státuszra. Az Egyesült államok nem ratifikálta az egyezményt.

A katonai magánvállalatok (private military company – PMC) általánosan biztonsági és katonai szolgáltatásokat nyújtanak a reguláris erők feladatainak egy részét átvállalva, vagy felvállalva, általában az adott kormányzattal és/vagy magánvállalattal között létrejött szerződés alapján. A kép természetesen ennél sokkal árnyaltabb. Ezen szervezetek tagjait legtöbbször zsoldosként tüntetik fel a médiában, ugyanakkor a vállalatok inkább szerződött felekként és/vagy egyszerűen biztonsági szakértőkként utalnak rájuk, miközben az ilyen szolgáltatásokat kínáló üzleti szférát magán biztonsági szektornak értelmezik.

Működésüket tekintve nagyon hasonlóan működnek egy állami katonai és/vagy rendészeti szervhez, de általában kisebb méretűek. Legtöbbször addicionális szolgáltatásokat nyújtanak a hivatalos fegyveres erők működéséhez, vagy a kiképzésben segédkeznek; privát vállalatok szerződéseiben a kulcspozícióban dolgozók testőreiként is megjelenhetnek. Jellemző feladataik közé sorolható az objektumvédelem is.

Bárhogyan is legyen az adott szerződésben, háborús övezetben a támadó erőt alkalmazó fegyveresek a nemzetközi jog, illetve az USA Katonai Bizottságának döntése alapján törvénytelen fegyvereseknek minősülnek.

Becslések alapján a piac mérete éves szinten eléri a 100 milliárd dollárt.

Katonai magánvállalatok létrejötte és működése

Az ENSZ Közgyűlés 2007 decemberi határozatában tárgyalta a katonai magánvállalatok jogállását és a bejelentett esteket. Megállapításuk szerint – ellentétben a hagyományos értelemben vett zsoldossal – a kontraktor valamely bejegyzett, legális vállalkozás alkalmazottja, aki tevékenységét felhatalmazással végzi. A katonai magánvál-

latok olyan szolgáltatásokat nyújtanak, mint kiképzés, hírszerzés egyes feladatai, a logisztika és/vagy a konfliktuszónán belüli biztonság szavatolása. Általában nem vesznek részt közvetlenül harcban, és sosem vezethetnek katonai alakulatot.¹

A katonai magánvállalatok harci alkalmazását a nagyhatalmak illegitim tevékenységnek minősítették, mivel tevékenységükben a mai napig is problémát jelent a magánérdek és közérdek tisztázatlan viszonya.

A kliensük jellemzően valamely, súlyos belső problémákkal küszködő állam, vagy bizonytalan politikai helyzetű térségben működő szervezet. Szolgáltatásaik megrendelője sokszor nem rendelkezik elég jövedelemmel a megbízási díj kiegyenlítésére, a hiányzó összeget pedig – a kialakult gyakorlat szerint, akár egyfajta barter üzlet keretében – bányá- és olajvállalatok feletti tulajdonjogok részleges vagy teljes átengedésével pótolja. Ennek folyományaként a katonai vállalatoknak többféle érdeket kell figyelembe venniük, ami az alapvető problémák forrása.

A hidegháború végén a régi támogató/támogatott politikai és katonai viszonyrendszer átalakult. Számos harmadikvilágbeli állam magára maradt a katonai erőt igénylő problémáival anélkül, hogy rendelkezne annak megoldására alkalmas képességgel.

A világ sok országa csökkentette védelmi költségvetését, aminek eredményeként sok ezer tonnányi fegyver került a piacra. A mai hadviselés technológiai szintjén ezen eszközök üzemeltetéséhez szakemberekre, jól kiképzett és felkészített állományra szükség. A privatizáció nyugati államokban történő előrehaladásával új területek kerültek ki az állam kizárólagos feladatai közül, miközben egyre népszerűbb lett a versenyképesség javítását szolgáló outsourcing is. A kormányok először az állami hadiiparba, majd egyéb szolgáltatásokba kezdték beengedni a magántőkét. A katonai magánvállalatok elterjedése három tényező együttes hatásának eredménye. Ezek a következők:

- a hidegháborúban kialakult övezeteken alapuló nemzetközi rend felbomlása nyomán átalakuló nemzetközi rendszer;
- a hadviselés területén bekövetkező változások;
- a liberálissá váló gazdaságpolitika és társadalomszervezés következtében létrejött privatizációs szándékok.

A technológiai alapú hadviselésben egyre magasabb hatásfokú és műszaki szintű fegyverrendszerek, illetve eljárások alkalmazása vált szükségessé, ezáltal elterjedt is. Ennek nyomán csökkent a harcoló katonák száma, ugyanakkor szükségképpen emelkedett a kiszolgáló személyzet létszáma és képzettségének szintje. A külső szakértelem bevonását nagy mértékben igénylő területek például az IT-rendszerek üzemeltetése, az elektronikai hadviselés, illetve a modern haditechnikai eszközök karbantartásának feladatai.

A harmadik világ egyes államai növekvő kihívásokkal néznek szembe, mivel a hidegháborút követően a nemzetközi piacra kerülő konvencionális fegyverek és

1 Jó példa erre a dél-afrikai apartheid rezsím felbomlása után a hadsereg katonáiból verbuválódott Executive Outcomes, amely katonai erőt is feljárnlott állami ügyfeleinek, ezért Angolában és Sierra Leonében a kormány oldalán harcoltak a lázadók ellen.

jelentős kihasználatlan szaktudás következtében esetükben bizonytalanná vált a fegyveres erők fenntartásának állam által birtokolt monopóliuma. Vagyis bárki, aki elég pénzzel rendelkezik, fel tudja fegyverezni magát és/vagy szövetségeseit. Érzékelhető továbbá, hogy a konfliktusok elveszítették ideológiai alapjaikat. Ennek következtében az alacsony intenzitású konfliktusok szereplőinek motivációja gyakran nem terjed túl az állam területén található anyagi javak és gazdasági érdekek megszerzésén, ide értve a hatalom megszerzését is. A nem konvencionális erők általában nem támadják meg a katonák által őrzött stratégiai pontokat, hanem ún. puha célpontokat jelölnek meg célként (például fosztogatnak, embereket rabolnak el) és az így befolyt pénzből tartják fenn magukat, biztosítják tevékenységük anyagi fedezetét.

A meggyengült államok központi kormányainak a kilencvenes években számos esetben nyújtottak szolgáltatásaikkal segítséget olyan katonai magánvállalatok, melyek magasabb katonai kultúrájuk és alkalmazott eljárásaik következtében képesek voltak megbízóik javára módosítani a kialakult erőviszonyokat.

A katonai szolgáltatóipar ezen szereplői olyan magántulajdonú vállalkozások, amelyek katonai szférához kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtanak állami és nem állami ügyfelek részére. A katonai magáncégek által kínált szolgáltatások nagyon különbözőek. Vannak és voltak olyan vállalatok, amelyek közvetlen hadműveleti szolgáltatásokat nyújtanak (például a Sandline International és az Executive Outcomes stb.). Más cégek katonai kiképzésre és logisztikai támogatásra szakosodtak a hadműveleti területen kívül (például a Saladin Security és az Armourgroup). Léteznek olyanok, amelyek a katonai fegyverrendszerek beszerzéséhez adnak segítséget (például az izraeli Lendvan). Vannak tanácsadó cégek, amelyek haderőreformokra és a haderőképesség fejlesztésére specializálták magukat, (például a Military

1. táblázat

<i>Feladatok és szolgáltatások</i>	<i>Legfontosabb vállalatok</i>	<i>A szolgáltatások főbb megrendelői</i>
Harci és műveleti támogatás	Executive Outcomes, Sandline International, Gurkha Security Guards	kormányok
Katonai tanácsadás és kiképzés	DSL, MPRI, Silves Shadow, Levdan, Vinell, BDM	kormányok
Fegyverbeszerzés	Executive Outcomes, Sandline International, Levdan	kormányok
Hírszerzés	Controll Risk Group, Kroll, Saladin Security, Dyncorp	kormányok, multinacionális vállalatok
Biztonsági és bűnmegelőzési szolgáltatások	DSL, Lifeguard, Group 4, Controll Risk Droup, Gurkha Security Guards, gray Security, Coin Security	multinacionális vállalatok, humanitárius szervezetek
Logisztikai támogatás	KBR (Kellog, Brown & Root), DynCorp, Pacific architects and Engineers (PAE)	békefenntartó szervezetek, humanitárius szervezetek

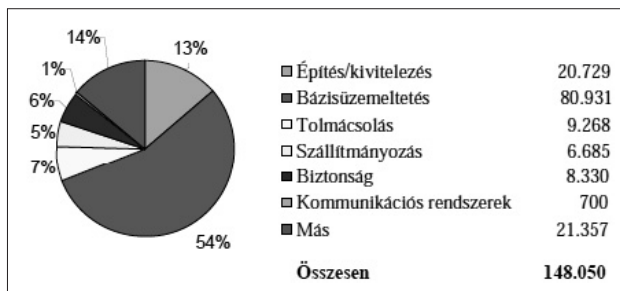
(Forrás: Karácsony Veronika, Nemzet és Biztonság 2008/1.)

Professional Resources Incorporated). Másoknak a hírszerzés a profiljuk (például az Asmara és a Network Security Management), míg a legnagyobb méretű katonai magáncég, a Kellog, Brown & Root (KBR) a teljes körű logisztikai szolgáltatások területén működik a világ szinte minden konfliktus zónájában.

2. táblázat

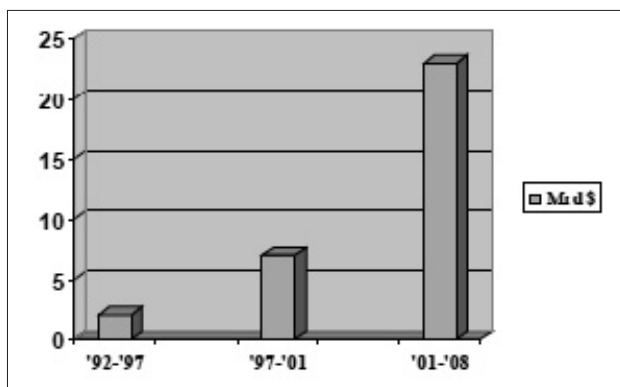
	Feladatok	Legfontosabb vállalatok
Katonai erőt biztosító cégek (Military Providers Firms)	Végrehajtás/vezetés	Executive Outcomes, Sandline International SCI
Katonai tanácsadó cégek (Military Consulting Firms)	Tanácsadás, kiképzés	MPRI, Vinnell, DynCorp, Levdan
Katonai támogató cégek (Military Support Firms)	Nem fegyveres szolgáltatások	KBR (Kellog, Brown & Root), SAIC

(Forrás: Karácsony Veronika, Nemzet és Biztonság 2008/1.)

1. ábra. Létszám adatok

(Forrás: USCENTCOM/Varga Krisztián Civilek a Harcmezőn, katonai magánvállalatok, MKI 2009/12)

2. ábra. Amerikai Hadsereg Logisztikai Civil Kiegészítő Program (LOGCAP)

(Forrás: Pentagon/Varga Krisztián Civilek a Harcmezőn, katonai magánvállalatok, MKI 2009/12)

Fontos kiemelni, hogy a hadiipari cégek, amelyek akár több évtizede működnek a saját piaci szegmensükben, kizárólag abban az esetben tartoznak a katonai szolgáltatóipar vállalatai közé, ha az általuk gyártott fegyvereket, hadiipari eszközöket saját maguk is üzemeltetik vagy kiképzési és karbantartási szolgáltatást is nyújtanak a megrendelőknek.

A fentiek alapján a katonai magánvállalat fogalmát a következőképpen lehet definiálni: *legitim belföldi és külföldi szereplők számára szerződéses katonai kiképzés (oktatás és szimulációs programok), katonai támogató műveletek (logisztikai támogatás), műveleti képességek és katonai felszerelések biztosítására szakosodott, bejegyzett civil vállalat.*

Egyesült Államok

1985-ben a LOGCAP nevű cég elsődlegesen a civil erőforrások összefogására jött létre, de ezek után három teljes évig nem működött. Később a 3. amerikai hadsereg üzemanyagezeték karbantartásában vett részt Délkelet-Ázsiában. Ezt követően a koncepciót átvette a Brown and Root Services (KBR), amely 1992-ben az ENSZ erőit támogatta Szomáliában, civil feladatok végrehajtásában. Néhány kontraktor tanácsadói pozícióban dolgozott (részlet vett a helyi erők kiképzésében, azok katonai hatékonyságának növelésében, de közvetlenül nem vett részt katonai feladatok végrehajtásában).

Az USA által egyes afrikai országoknak nyújtott békefenntartáson belüli kiképzés jelentős része katonai magánvállalatok útján történt. E helyzet direkt katonai támogatás vagy ENSZ békefenntartó misszió kiküldésének hiányában alakult ki.

Az amerikai katonai magánvállalatok nemcsak külföldön, de honi területeken is komoly szerepet játszanak (az USA több mint 3000 kontraktort alkalmazott 1994-ben a Katrina hurrikán okozta károk enyhítése érdekében végzett műveletek során, amelynek költsége meghaladta a 300 milliárd dollárt). A terrorfenyegetettség okán egyre nagyobb jelentősége van a belföldi alkalmazásnak. Olyan igények jelentkeznek a társadalom részéről, amelyeket egy-egy katonai magánvállalat hatékonyabban, esetleg olcsóbban tud kezelni. Ezek a vállalatok a Department of Homeland Security-vel, illetve a Department of Energy-vel állnak szerződésben. (Olyan külföldi műveletek esetén, amelyeknél a hagyományos katonai erők alkalmazása komoly problémákba ütközhet, a külügyminisztérium [United States Department of State] az állami szerződő fél.)

Jogi akadályok és problémák

2007 októberében az ENSZ egy kétéves tanulmány eredményeként kijelentette, hogy a „bérelt biztonsági őrök”, magánkontraktorok a Blackwaternél katonai műveleteket végeztek a múltban. A jelentés feltárta, hogy egy újfajta zsoldostevékenységéről van szó, amelynek alkalmazása és maga a tevékenység illegális a nemzetközi jog alapján. Több ország azonban (például az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság) nem ratifikálták az ENSZ 1989-es ún. zsoldos konvencióját.

Toborzás

A kilencvenes években informális csatornákon folyó munkaerő-kereslet napjainkra már intézményesedett, de a helyzet ma sem problémamentes. Az egyik leghíresebb, megtörtént eset a Blackwater nevű cég egyik alkalmazottjához köthető. Az eset 2006 karácsonyán történt, mikor az illető lelőtte az iraki alelnök egyik testőrét. Ezek után azonnal eltávolították a cégtől, de három hónap múlva el tudott szerződni egy másik vállalathoz, ezúttal Kuvaitba.

Történt mindez azért, mert az Egyesült Államokban a munkavállalók büntetőjogi múltjáról az alkalmazó vállalatnak kell megbizonyosodnia. Ha például, a kiszemelt munkavállaló Fidzsiról vagy Kolumbiából jött, akkor az ottani hatóságok segítségével lehet és kell ezt ellenőrizni. Ez azonban túl sok időt vesz igénybe és/vagy reménytelen pontos adatokhoz jutni, miközben szakemberből folyamatosan hiány van.

A legtöbb felvett alkalmazott a nyugat-európai országokból és az Egyesült Államokból érkezik. Többségük leszerelt, vagy nyugdíjazott katona vagy rendőr, esetleg valamely biztonsági szolgálat volt munkatársa.

A hidegháborús időszak lezárásának következményeként a kilencvenes években világszerte körülbelül 6 millió katonát és rendészeti szakembert bocsátottak el, vagy helyeztek nyugállományba.²

Megtörtént esetek

2006 decemberében csak Irakban a becslések szerint körülbelül 100 000 zsoldos dolgozott a művelési területen. A világ többi pontján, alacsonyabb szerződött létszám mellett is, szinte folyamatosan történtek megkérdőjelezhető, jogilag visszás esetek.

1994 és 1995-ben egy dél-afrikai privát katonai vállalat két műveletet hajtott végre Afrikában. Az elsőben az angolai kormány mellett harcolt, a másodikban Sierra Leone mellett.

1999-ben a DynCorp alkalmazottai Boszniában bizonyítottan tevékenyen részt vettek embertelen bánásmódra, perverz viselkedésre, prostitúcióra, fegyvervásárlásra és hamis okmányok előállítására utaló cselekményekben.

2000-ben derült fény arra az esetre, amelynek során egy dél-afrikai pilóta Mi24-es helikopterrel támogatta az ENSZ békefenntartóit és a Brit SAS alakulatait egy privát szerződés alapján.

2005-ben Jamie Smith az SCG International ügyvezetője vállalta, hogy a világ bármely pontját légi támogatást nyújt a szerződött félnek, amely képesség meghaladja legtöbb állami hadsereg létező, vagy létrehozható képességeit.

2006-ban Cofer Black, a BlackWater elnökhelyettese kijelentette, hogy zászlóalj-méretű támogatást képes nyújtani egyes alacsony intenzitású műveletekhez, amelyek költségei töredékei a NATO által kalkuláltaknak.

2 A különleges egységek állományában ez a lehetőség egyfajta exoduszt okozott a privát katonai vállalatok irányába, amelyre például a brit SAS-nél, az amerikai SOF-nél és a kanadai JTF2-nél akkor nem találtak megoldást, így komoly veszteségek mutatkoztak az említett szervezetek létszámában és tudásbázisban egyaránt.

2006-ban Kongóban a helyi rendőrség letartóztatott 32 feltételezett zsoldost, akik 3 különböző országból származtak és állítólag a kormány megdöntésére készültek. A csoport fele az Omega Security Solutios-nek, a másik fele az AQMI Strategy privát katonai cégnek dolgozott.

Civil szervezetek és magán biztonsági vállalatok

Civil szervezetekre kevésbé jellemző a privát katonai vállalatok alkalmazása még kifejezetten veszélyes területeken is, de ha nyomós okok állnak fenn (például hiányosak a helyi biztonságra vonatkozó ismereteik; különösen rövidtávú szolgáltatási igény esetén adminisztratív és/vagy jogi komplikációk jelentkeznek saját biztonsági alkalmazottakra vonatkozóan stb.), néha rákényszerülnek hasonló vállalatok szolgáltatásaira. Többnyire ez a legfőbb oka a privát katonai vállalatok alkalmazásának, amely inkább fegyvertelen szolgáltatásra vonatkozik és kevésbé nemzetközi, mint inkább helyi munkavállalókat foglalkoztat.

3. táblázat

<i>Szerződött biztonsági szolgáltatások humanitárius műveletekben</i>	<i>Nemzetközi szolgáltatók aránya</i>	<i>Helyi szolgáltatók aránya</i>
Fegyvertelen objektumvédelem	29%	77%
Fizikai biztonsági szolgáltatások	31%	55%
Biztonsági tanácsadás	37%	9%
Biztonsági tréningek	41%	4%
Rizikó analízis és fenyegetettség elemzés	36%	7%
Információs szolgáltatások	26%	12%
Fegyveres objektumvédelem	17%	14%
Nem mozgó biztonsági szolgáltatás	13%	16%
Mobil fegyveres kísérés	9%	13%

(Forrás: Wikipédia)

*Katonai Magánvállalatok a világban**Egyesült Államok**4. táblázat*

<i>Név</i>	<i>Központ</i>	<i>Megjegyzés</i>
Africor, LLC	Pretoria	
AirScan	Titusville, FL	
Boughton Protection Services/BPS	McLean, VA	Globális szereplő a biztonsági és fenyegetés csökkentés megoldások piacán.
Custer Battles	McLean, VA	2006 óta pénzügyi gondokkal küzd
Defion Internacional		
DynCorp	Falls Church, VA	
GlobalEnforce, Inc.	Wilmington, DE	
IANO Group Inc	New Jersey	
ITT Corporation	White Plains, NY	
KBR	Houston, TX	korábban a Halliburton részeként
MPRI, Inc.	Alexandria, VA	
MTCSC, Inc.	Chula Vista, CA	Rugalmas mérnöki és rendszerintegrációs szolgáltatások
MVM, Inc.	Vienna, VA	
Northbridge Services Group		Dominaikai Köztársaság, Angol irodákkal
Northrop Grumman	Los Angeles, CA	
Obelisk, International LLC	Seattle, WA	Katonai Magánvállalat tengeri biztonsági szektorra és anti-terrorista akciókra specializálódva
Pathfinder Security Services	Casper, WY	
Raytheon	Waltham , MA	
Red Star Aviation	Quonset Point, RI	
Sharp End International		
Titan Corporation	San Diego, CA	
Triple Canopy, Inc.	Herndon, VA	
Versar, Inc	Springfield, VA	
Vinnell Corporation	Fairfax, VA	
Xe Services LLC	Moyock, NC	korábban Blackwater Worldwide
Xeros Services	Lexington, KY	Nemzetközi műveletek, biztonsági, logisztikai, megfigyelési és katonai támogatásra specializálódva.

Egyesült Királyság

5. táblázat

Név	Központ	Megjegyzés
Aegis Defence Services	London	
ArmorGroup International	London	G4S plc-hez kapcsolódik
Blue Hackle	London	
Control Risks Group	London	Brit Nagykövetségek és Konzulátosok védelmét látja el
Edinburgh Risk	Edinburgh	
Erinys International	Dubai	Közös Dél-Afrikai és Brti vállalat
Hart Security	London	
International Intelligence Limited	Eastington, Stroud	Specializálódott szerződéseket közvetít
Tecnodef	London	

A többiek³

- Asia Security Group, Afganisztán;
- BlueSky, Ausztrália;
- Compass ISS, Svájc;
- Executive Outcomes, South Africa (ceased operations on January 1, 1999);
- PinPoint Security Group, Biztonsági műveletek Operations, Személyvédelem, Humanitárius műveletek, gyorsreagálású erők;
- Opëл, Oroszország;
- SIRAS Group, Dánia;
- Tundra Security, Kanada;
- Unity Resources Group, Australia, központja Dubajban – Különleges erők, angol, ausztrál és új-zélandi alkalmazottakkal;
- Watan Risk, Afganisztán;
- Africor LLC, Afrika, Pretoria és Nairobi központú – afrikai biztonsági és humanitárius műveletek, gyorsreagálású erőkkel;
- Secopex, Franciaország, Carcassonne.

Előnyök és hátrányok

A szolgáltatóipar növekedését leginkább az outsourcing tevékenység elterjedése befolyásolta. A fokozódó gazdasági versenyben a nyolcvanas évek folyamán az amerikai nagyvállalatok versenyképességük növelése érdekében fokozatosan külső

³ Forrás: Wikipédia

vállalatok bevonásával kezdték el szervezni tevékenységüket. Az outsourcing üzleti stratégiájának alkalmazása annak köszönhető sikerét, hogy a korábban belső költségként és feladatként megjelenő, másodlagos feladatok elvégzését piaci szereplők vették át. Ezáltal a vállalat megszüntethette az alaptevékenységéhez közvetlenül nem tartozó egységeit, és a piac bevonása révén az így felmerülő költségeket is csökkenteni tudta. A szféra dinamikájára jellemző, hogy 1999-hez képest megduplázódott az outsourcing piaca, és 2001-ben mintegy 1000 milliárd dolláros forgalmat bonyolított le a világon.

Ha egy állam az ún. másodlagos ellátó tevékenységeket kiszervezi, akkor haderőcsökkentés esetén hadserege jobban képes megőrizni hadműveleti képességét, mert nagyobb arányban tarthatja meg harcoló beosztásait. Ha hirtelen felmerül egy új igény, azt a magánszféra legtöbbször gyorsabban tudja azt teljesíteni, mint az állam. Ráadásul a kontraktorok elhalálozása nem számít hivatalos embervesztésnek (Irakban közel minden harmadik elesett amerikai katonára jut egy magánvállalati alkalmazott). További előny, hogy egy erős állam magánvállalatok alkalmazásával úgy tud segítséget nyújtani a szövetségesének, hogy ehhez nem kell katonákat állomásoztatnia a másik országában. Nem mellékes körülmény az sem, hogy az Egyesült Államokban az állammal szerződő cégek dokumentációi nem minősülnek közérdekű adatnak, a hosszú alvállalkozói lánc miatt pedig nehéz követni a feladatok valódi végrehajtóit.

Egy háborút indító államnak ugyanakkor képesnek kell lennie arra, hogy a felfogadott vállalat tevékenységét megfelelően ellenőrizze. Mivel nehéz a teljes képet átlátni, a vizsgálódó ember könnyen az összeesküvés-elméletek mezejére lép. Irakban sokáig nem volt rendezett a jogi helyzet. Az amerikai katonai bíróság például nem ítélezhetett a hadsereg alkalmazásában álló civilek felett, miközben a washingtoni kormánynak dolgozó polgári alkalmazottak hivatalosan immunitást kaptak az iraki joghatósággal szemben is. Legfeljebb a vállalataiktól pénzbüntetést kaptak, majd elbocsátották őket. Ezt a gyakorlatot mára sikerült áthidalni: az esetleges amerikai elkövetők az amerikai szövetségi bíróság előtt felelnek tetteikért.

Az ismert, Abu Graib börtönben történt atrocitások óta, illetve a további botrányok nyomán a cégek maguk is igyekeznek megtisztítani az alkalmazotti körüket a kétes mentális állapotú és/vagy előélettel rendelkezőktől. Az utóbbi években már több szakmai fórum is alakult, amelyek viselkedési kódexet alkottak, illetve kérnek tagjaiktól, tovább szankcionálják az esetleges kilengéseket.

A várható jövő

Az Egyesült Államok az egyes műveleti területekről történő kivonulása után a már létező tervek alapján várhatóan jelentősen növelni fogja az úgynevezett civil biztonsági szakemberek számát. Ez Afganisztánban a jövő, míg Irakban már folyamatban lévő átalakulás a feladatot végrehajtók létszámának struktúráját tekintve. Ennek eredményeképpen egyértelmű, hogy a visszasságok ellenére a katonai magánvállalatok szerepek bizonyosan nem fog jelentősen csökkenni a közeljövőben.

IRODALOMJEGYZÉK

- Varga Krisztián: *Civilek a harcmezőn, katonai magánvállalatok*. MKI tanulmányok 2009/12.
- Tóth Tibor: *Tiboru Katonás Blogja*. <http://tiboru.postr.hu/haboru-gebinbe>
- Linder Bálint: *Háború Gebinbe*. *Magyar Narancs*, 2009/07/23. Ú <http://narancs.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=19442>
- Wikipédia - http://en.wikipedia.org/wiki/Private_military_company
- Christine Schweitzer: *Civilian peacekeeping.pdf*
http://ec.europa.eu/external_relations/ifs/publications/articles/book2/bookvol2_part2_chapter21_civilian_peacekeeping_christine_schweitzer.pdf
- Government of Sweden. *Goals for civilian and military capabilities*
<http://www.regeringen.se/sb/d/11241/a/116838>
- Louise Leenen – Mapule Modise – Herman le Roux: *A Model for Peace Support Operations: an overview of the ICT and Interoperability Requirements*.
http://researchspace.csir.co.za/dspace/bitstream/10204/3337/1/Leenen_2009.pdf
- Daniel Korski – Richard Gowan, *Can the EU Rebuild Failing States? A Review of Europe's Civilian Capacities.pdf* http://ecfr.3cdn.net/3af9563db3c7ab2036_ecm6buqyw.pdf
- P. W. Singer: *Corporate Warriors. The Rise of the Privatized Military Industry*. ISBN-13: 987-0-8014-7436-1
- Alan Wsburn – Moshe Kress: *Combat Modeling*, ISBN 978-1-4419-0789-9, e-ISBN 987-1-4419-0790-5